

Nazwa przedmiotu	Historia Filozofii Współczesnej	
Nazwa jednostki prowadzącej przedmiot	Instytut filozofii / Zakład Teorii Poznania i Teorii Bytu	
Kod przedmiotu		
Studia		
Kierunek studiów	Poziom kształcenia	Forma studiów
Filozofia	Studia pierwszego stopnia	Studia stacjonarne
Rodzaj przedmiotu	Podstawowy	
Rok i semestr studiów	Rok III semestr V; rok III semestr VI	
Imię i nazwisko koordynatora przedmiotu		
Imię i nazwisko osoby prowadzącej (osób prowadzących) zajęcia z przedmiotu		
Cele zajęć z przedmiotu		
<p>Celem nauczania Historii filozofii współczesnej na studiach filozoficznych jest przyswojenie przez studentów podstawowej wiedzy na temat najważniejszych zagadnień i problemów pojawiających się w filozofii od początków wieku XX po “dzień dzisiejszy”. Przedmiot powinien dostarczyć słuchaczom wiadomości o najważniejszych dwudziestowiecznych kierunkach i stanowiskach filozoficznych powstałych w wyniku analizy i opracowania pytań właściwych myśli filozoficznej tego okresu. Celem wykładu jest również dostarczenie studentom możliwie dużego zasobu podstawowych pojęć ułatwiających samodzielne studiowanie współczesnej literatury filozoficznej.</p>		
Wymagania wstępne	Zaliczenie przedmiotów: Wstęp do filozofii; Historia filozofii starożytnej, Historia filozofii średniowiecznej; Historia filozofii nowożytnej	
Efekty kształcenia	<p>Wiedza: K_W09 zna i rozumie historyczny charakter kształtowania się idei filozoficznych (H1A_W07 H1A_W09)</p> <p>Umiejętności: K_U03 - czyta i interpretuje tekst filozoficzny (H1A_U03; H1A_U05)</p> <p>K_U07 - analizuje argumenty filozoficzne, identyfikuje ich kluczowe tezy i założenia (H1A_U05 H1A_U03)</p> <p>K_U13 - formułuje w mowie i na piśmie problemy filozoficzne, stawia tezy oraz artykułuje własne poglądy w sprawach społecznych i światopoglądowych (H1A_U07; H1A_U08; H1A_U09)</p> <p>K_U21 - rekonstruuje i konstruuje różnego rodzaju argumentacje, odwołując się do podstawowych przesłanek normatywnych danego</p>	

	<p>stanowiska lub do założeń światopoglądowych bądź wyobrażeń kulturowych (H1A_U06)</p> <p>H1A_U09)</p> <p>Kompetencje społeczne: K_K08 - ma świadomość znaczenia europejskiego dziedzictwa filozoficznego dla rozumienia wydarzeń społecznych i kulturalnych (H1A_K04)</p>
Forma(y) zajęć, liczba realizowanych godzin	
<p>wykład - 60 godz.</p> <p>ćwiczenia audytoryjne - 60 godz.</p>	
Treści programowe	
A. Problematyka wykładu	
<p>Wprowadzenie do filozofii XX wieku</p> <p>Kultura europejska i jej dziedziny; periodyzacja dziejów w ramach poszczególnych dziedzin kultury; współczesność w filozofii i jej wyróżniki; kryzys racjonalizmu i próby jego przewyciężenia; filozofia życia, pragmatyzm i neopragmatyzm jako próby opisu rzeczywistości bez odwołania się do kartezjańskiego <i>ratio</i>; irracjonalizacja kultur i jej symptomy</p>	2 godz.
<p>Fryderyk Nietzsche</p> <p>Życie i twórczość Fryderyka Nietzschego, kategoria <i>życia</i> oraz kategoria <i>woli ku mocy</i>, obrazowa sztuka apollinińska a nieobrazowa dyonizyjska sztuka muzyki, ludzie silni a ludzie słabi oraz właściwa im moralność i kultura przez nich tworzona, krytyka poznania, ocena działalności Sokratesa, krytyka metafizyki, stosunek do chrześcijaństwa i do postaci Jezusa, resentyment, śmierć Boga a nihilizm, przewartościowanie wartości, idea nadczłowieka, filozofia jako mit, wieczny powrót, Nietzsche jako myśliciel metafizyczny w ujęciu M. Heideggera</p>	4 godz.
<p>Wilhelm Dilthey</p> <p>Życie i twórczość, inspiracje, psychologia analityczno-opisowa a teoria poznania, świadomość historyczna, koncepcja filozofii, teoria światopoglądów, nauki przyrodnicze a nauki humanistyczne, hermeneutyka jako teoria sztuki rozumienia, koło hermeneutyczne, wykładnia (interpretacja), życie i jego kategorie (przeżycie, znaczenie, ważność, układ) jako podstawa opisu i wyjaśniania rzeczywistości, rozumienie i jego formy jako „odnajdywanie się <i>ja</i> w <i>ty</i>”</p>	4 godz.
<p>Henri Bergson</p> <p>Nota biograficzna i dzieła; mechanizm i celowość, ewolucja twórcza, <i>elan</i></p>	4 godz.

<p><i>vital</i>, porządek przyrody a forma umysłu; intuicja i instynkt, jaźń powierzchowna i jaźń głęboka, dusza a ciało, wrażenia a wyobrażenia, czas i przestrzeń, dwa źródła moralności; religia statyczna i religia dynamiczna</p>	
<p>Sigmund Freud</p> <p>Życie i dzieło, psychologia a problem nieświadomości, koncepcja człowieka (struktura i dynamika osobowości), popędy i ich cechy (źródło, cel, przedmiot, siła), popędy życia i popędy śmierci, kateksja i antykateksja, przemieszczenie, sublimacja, identyfikacja, lęk i jego rodzaje, wyparcie, projekcja, stadia rozwoju osobowości, fiksacja i regresja, psychoanaliza (czynności pomyłkowe, kompleksy, nerwice, marzenia senne – ich rola i znaczenie); koncepcja kultury</p>	2 godz.
<p>Neokantyzm</p> <p>Neokantyzm marburski: Przedstawiciele (Herman Cohen, Paul Natorp; E. Cassirer) i ich dzieła, charakterystyka szkoły (podstawowe założenia i poglądy), interpretacje myśli Kanta, mankamenty teorii Kanta, problem rzeczy samej w sobie, doświadczenie a rzeczywistość, wrażenia i ich rola, pojęcie „świadomości w ogóle”, życie i dzieło E. Cassirera, koncepcja człowieka, krytyka teorii obicia, czas i przestrzeń, kultura a formy symboliczne, symbol jako tworzywo kultury, język, mit, sztuka, historia, nauka i ich wzajemne relacje.</p> <p>Neokantyzm badeński: Przedstawiciele i ich dzieła (Wilhelm Windelband, Heinrich Rickert), Sytuacja i przedmiot filozofii w ujęciu Windelbanda, prawda jako to, o powinno być pomyślane, podział nauk szczegółowych, zadania filozofii w ujęciu Rickerta, teoria poznania - jej cele i drogi ich realizacji, teoria trzech królestw, koncepcja podmiotu.</p>	6 godz.
<p>Edmund Husserl</p> <p>Życie i dzieła, stadia rozwojowe myśli Husserla, koncepcja filozofii jako ścisłej nauki (strengte Wissenschaft), warunki poznania apodyktycznego, krytyka psychologizmu, historyzmu i naturalizmu, idea powrotu do rzeczy samych, redukcja transcendentálna, problem „czystej świadomości”, redukcja eidetyczna, zasada wszelkich zasad, problem konstytucji, problem intersubiektywności, <i>Lebenswelt</i></p>	4 godz.
<p>Ludwig Wittgenstein</p> <p>Życie i dzieło, ontologia Traktatu logiczno-filozoficznego, funkcja zdań, myśl a język, atomizm, przestrzeń logiczna, milczenie, pojęcie gry językowej, „podobieństwa rodzinne”, język jako narzędzie, problem znaczeń, stosunek do logiki, filozofii i metafizyki.</p>	4 godz.
<p>Max Sheler</p> <p>Życie i dzieło; fenomenologia – jej rozumienie i zastosowanie w aksjologii, fil. życia emocjonalnego oraz w fil. religii; koncepcja podmiotu aksjologicznego; koncepcja wartości; iluzje aksjologiczne; koncepcja człowieka; koncepcja filozofii; wzlot; teoria światopoglądów; miłość i nienawiść; krytyka nietzscheańskiej wizji chrześcijaństwa jako resentymentu;</p>	4 godz.

antropologia i jej ujęcia; rozum i duch; Bóg; etyka formalna a etyka materialna.	
Nikolai Hartmann Życie i dzieło, koncepcja filozofii - myślenie systemowe a myślenie systematyczne, metafizyka, ontologia a teoria poznania, koncepcja świata realnego, koncepcja bytu duchowego, teoria wartości.	2 godz.
Martin Heidegger Życie i dzieła, ontologiczne ugruntowanie filozofii, podstawowe kategorie filozofii Heideggera, fenomenologia jako hermeneutyka <i>Dasein</i> , koncepcja człowieka a zagadnienie egzystencji i egzystencjaliów, człowiek jako „byt ku” a kwestia codzienności.	4 godz.
Jen Paul Sartre Treści programowe: Życie i dzieła; inspiracje, egzystencja, wolność i wybór; „zła wiara”, autokreacja, byt w sobie i byt dla siebie, nicność, człowiek wobec absurdu, niepokój, dola człowieka, ateizm, ja – inny, egzystencjalizm a humanizm, ateizm	2 godz.
Karl Jaspers Życie i dzieło, stosunek do religii, koncepcja filozofii oraz relacje łączące filozofię z nauką, egzystencja, sytuacje graniczne, możliwość i granice poznania, Ogarniające i jego rodzaje, koncepcja Boga i świata, szyfry transcendencji, problem wolności i Boga, problem dobra i zła; człowiek a historia, strukturalizacja dziejów.	2 godz.
Emmanuel Mounier Życie i dzieła, koncepcja filozofii, personalizm w ujęciu Mouniera, pojęcie osoby, typy relacji międzyludzkich, Herkules i Narcyz a problem alienacji, warunki realizacji personalizmu.	2 godz.
Teilhard de Chardin Życie i dzieło; koncepcja filozofii, fenomen człowieka, koncepcja ewolucji – nieskończona złożoność – nosfera - punkt Omega, mechanizm a procesy rozwoju życia, człowiek a ewolucja; człowiek i jego miejsce w kosmosie; teologia.	2 godz.
Neotomizm Główne nurty neotomizmu w wieku XIX i XX, koncepcja filozofii, metafizyka, koncepcja poznania i prawdy, koncepcja człowieka, problem wolności.	2 godz.
Pragmatyzm S. Peirce i jego koncepcja prawdy, fallibilizm, teoria znaczenia, abdukcja, podział nauk. Prawda w ujęciu W. Jamesa, radykalny empiryzm, pragmatyzm a metafizyka, prawo do wiary, Instrumentalizm J. Deweya, koncepcja doświadczenia, etyka, cele edukacji i wychowania.	2 godz.

Richard Rorty Życie i dzieła; inspiracje; kanon platońsko-kantowski i jego krytyka; koncepcja filozofii i nauki, koncepcja człowieka, koncepcja kultury, etnocentryzm i liberalizm, problem relatywizmu, problem antyrepresentcjonizmu.	2 godz.
Jacques Derrida Życie i dzieła; Koncepcja filozofii, stosunek do metafizyki, problem prawdy, rola metafory w poznawaniu świata, mitologia; tropy, różnia, dekonstrukcja.	2 godz.
Filozofia XX wieku – podsumowanie Podstawowe problemy XX –wiecznej myśli filozoficznej i próby ich rozwiązania, racjonalizm i irracjonalizm jako nurty wyznaczające charakter myśli filozoficznej XX wieku, teza o końcu filozofii – jej zasadność i konsekwencje, filozofia wieku XX a filozofia dziś	2 godz.
RAZEM 60 godz.	
B. Problematyka ćwiczeń audytoryjnych	
Wprowadzenie do filozofii XX wieku Kultura europejska i jej dziedziny; periodyzacja dziejów w ramach poszczególnych dziedzin kultury; współczesność w filozofii i jej wyróżniki; kryzys racjonalizmu i próby jego przewyciężenia; filozofia życia, pragmatyzm i neopragmatyzm jako próby opisu rzeczywistości bez odwołania się do kartezjańskiego <i>ratio</i> ; irracjonalizacja kultur i jej symptomy	2 godz.
Fryderyk Nietzsche Kategoria <i>życia</i> oraz kategoria <i>woli ku mocy</i> , obrazowa sztuka apollinińska a nieobrazowa dyonizyjska sztuka muzyki, ludzie silni a ludzie słabi oraz właściwa im moralność i kultura przez nich tworzona, krytyka poznania, ocena działalności Sokratesa, krytyka metafizyki, Kategoria resentymentu, śmierć Boga a nihilizm, przewartościowanie wartości, idea nadczłowieka, filozofia jako mit, wieczny powrót, Nietzsche jako myśliciel metafizyczny w ujęciu M. Heideggera	4 godz.
Wilhelm Dilthey Psychologia analityczno-opisowa a teoria poznania, świadomość historyczna, koncepcja filozofii, teoria światopoglądów, nauki przyrodnicze a nauki humanistyczne, hermeneutyka jako teoria sztuki rozumienia, koło hermeneutyczne, wykładnia (interpretacja), życie i jego kategorie (przeżycie, znaczenie, ważność, układ) jako podstawa opisu i wyjaśniania rzeczywistości, rozumienie i jego form jako „odnajdywanie się <i>ja</i> w <i>ty</i> ”	4 godz.
Henri Bergson Ewolucja twórcza, <i>elan vital</i> , porządek przyrody a forma umysłu; intuicja i instykt, jaźń powierzchowna i jaźń głęboka, dusza a ciało, wrażenia a wyobrażenia, czas i przestrzeń, dwa źródła moralności; religia statyczna i religia dynamiczna.	4 godz.

<p>Sigmund Freud</p> <p>Psychologia a problem nieświadomości, koncepcja człowieka (struktura i dynamika osobowości), popędy i ich cechy (źródło, cel, przedmiot, siła), popędy życia i popędy śmierci, kateksja i antykateksja, przemieszczenie, sublimacja, identyfikacja, lęk i jego rodzaje, wyparcie, projekcja, stadia rozwoju osobowości, fiksacja i regresja, psychoanaliza (czynności pomyłkowe, kompleksy, nerwice, marzenia senne – ich rola i znaczenie); koncepcja kultury</p>	2 godz.
<p>Neokantyzm</p> <p>Neokantyzm marburski: Charakterystyka szkoły (podstawowe założenia i poglądy), interpretacje myśli Kanta, mankamenty teorii Kanta, problem rzeczy samej w sobie, doświadczenie a rzeczywistość, wrażenia i ich rola, pojęcie „świadomości w ogóle”, życie i dzieło E. Cassirera, koncepcja człowieka, krytyka teorii obicia, czas i przestrzeń, kultura a formy symboliczne, symbol jako tworzywo kultury, język, mit, sztuka, historia, nauka i ich wzajemne relacje.</p> <p>Neokantyzm badeński: Sytuacja i przedmiot filozofii w ujęciu Windelbanda, prawda jako to, o powinno być pomyślane, podział nauk szczegółowych, zadania filozofii w ujęciu Rickerta, teoria poznania - jej cele i drogi ich realizacji, teoria trzech królestw, koncepcja podmiotu</p>	4 godz.
<p>Edmund Husserl</p> <p>Stadia rozwojowe myśli Husserla, koncepcja filozofii jako ścisłej nauki (strengte Wissenschaft), warunki poznania apodyktycznego, krytyka psychologizmu, historyzmu i naturalizmu, idea powrotu do rzeczy samych, redukcja transcendentalna, problem „czystej świadomości”, redukcja eidetyczna, zasada wszelkich zasad, problem konstytucji, problem intersubiektywności, <i>Lebenswelt</i></p>	4 godz.
<p>Ludwig Wittgenstein</p> <p>Ontologia Traktatu logiczno-filozoficznego i jego podstawowe pytanie, funkcja zdań, myśl a język, atomizm, przestrzeń logiczna, milczenie, pojęcie gry językowej, „podobieństwa rodzinne”, język jako narzędzie, problem znaczeń, stosunek do logiki, filozofii i metafizyki.</p>	4 godz.
<p>Max Sheler</p> <p>Koncepcja podmiotu aksjologicznego; koncepcja wartości; iluzje aksjologiczne; koncepcja człowieka; koncepcja filozofii; wzlot; teoria światopoglądów; miłość i nienawiść; krytyka nietscheańskiej wizji chrześcijaństwa jako resentymentu; antropologia i jej ujęcia; rozum i duch; Bóg; etyka formalna a etyka materialna.</p>	4 godz.
<p>Nikolai Hartmann</p> <p>Myślenie systemowe a myślenie systematyczne, metafizyka, ontologia a teoria poznania, koncepcja świata realnego, koncepcja bytu duchowego, teoria wartości</p>	2 godz.

<p>Martin Heidegger</p> <p>Ontologiczne ugruntowanie filozofii, podstawowe kategorie filozofii Heideggera, fenomenologia jako hermeneutyka <i>Dasein</i>, koncepcja człowieka a zagadnienie egzystencji i egzystencjaliów, człowiek jako „byt ku” a kwestia codzienności</p>	4 godz.
<p>Jen Paul Sartre</p> <p>Egzystencja, wolność i wybór; „zła wiara”, autokreacja, byt w sobie i byt dla siebie, nicność, człowiek wobec absurdu, niepokój, dola człowieka, ateizm, ja – inny, egzystencjalizm a humanizm</p>	2 godz.
<p>Karl Jaspers</p> <p>Stosunek do religii, koncepcja filozofii oraz relacje łączące filozofię z nauką, egzystencja, sytuacje graniczne, możliwość i granice poznania, Ogarniające i jego rodzaje, koncepcja Boga i świata, szyfry transcendencji, problem wolności i Boga, problem dobra i zła; człowiek a historia, strukturalizacja dziejów.</p>	2 godz.
<p>Emmanuel Mounier</p> <p>Koncepcja filozofii, personalizm w ujęciu Mouniera, pojęcie osoby, typy relacji międzyludzkich, Herkules i Narcyz a problem alienacji, warunki realizacji personalizmu.</p>	2 godz.
<p>Teilhard de Chardin</p> <p>Koncepcja filozofii, fenomen człowieka, koncepcja ewolucji – nieskończona złożoność – nosfera - punkt Omega, mechanizm a procesy rozwoju życia, człowiek a ewolucja; człowiek i jego miejsce w kosmosie; teologia.</p>	2 godz.
<p>Neotomizm</p> <p>Główne nurty neotomizmu w wieku XIX i XX, koncepcja filozofii, metafizyka, koncepcja poznania i prawdy, koncepcja człowieka, problem wolności.</p>	2 godz.
<p>Pragmatyzm</p> <p>S. Peirce i jego koncepcja prawdy, fallibilizm, teoria znaczenia, abdukcja, podział nauk. Prawda w ujęciu W. Jamesa, radykalny empiryzm, pragmatyzm a metafizyka, prawo do wiary, Instrumentalizm J. Deweya, koncepcja doświadczenia, etyka, cele edukacji i wychowania.</p>	2 godz.
<p>Richard Rorty</p> <p>Kanon platońsko-kantowski i jego krytyka; koncepcja filozofii i nauki, koncepcja człowieka, koncepcja kultury, etnocentryzm i liberalizm, problem relatywizmu, problem antyrepresentcjonizmu.</p>	2 godz.
<p>Jacques Derrida</p> <p>Koncepcja filozofii, stosunek do metafizyki, problem prawdy, rola metafory w poznawaniu świata, mitologia; tropy, różnia, dekonstrukcja.</p>	2 godz.

Filozofia XX wieku – podsumowanie Podstawowe problemy XX –wiecznej myśli filozoficznej i próby ich rozwiązania, racjonalizm i irracjonalizm jako nurty wyznaczające charakter myśli filozoficznej XX wieku, teza o końcu filozofii – jej zasadność i konsekwencje, filozofia wieku XX a filozofia dziś.	2 godz.
RAZEM 120 godz.	
Metody dydaktyczne	wykład, wykład z prezentacją multimedialną, analiza i interpretacja tekstów źródłowych, dyskusja,
Sposób(y) i forma(y) zaliczenia	ćwiczenia audytoryjne - zaliczenie z oceną wykład - egzamin
Metody i kryteria oceny	– egzamin ustny - zaliczenie ustne / ustalenie oceny zaliczeniowej na podstawie ocen cząstkowych
Całkowity nakład pracy studenta potrzebny do osiągnięcia założonych efektów w godzinach oraz punktach ECTS	Aktywność Liczba godzin/ nakład pracy studenta wykład /60 godz. Ćwiczenia /60 godz. przygotowanie do ćwiczeń / 155 godz. udział w konsultacjach / 5 godz. przygotowanie do egzaminu / 20 godz. udział w egzaminie /1 godz. SUMA GODZIN / 301 LICZBA PUNKTÓW ECTS 7
Język wykładowy	polski
Praktyki zawodowe w ramach przedmiotu	-
Literatura Literatura podstawowa: 1. Zachariasz A. L., <i>Filozofia Jej istota i funkcje</i> , wyd. UMCS, Lublin 1994, s. 249 – 257. 2. Zachariasz A. L., <i>Kulturozofia</i> , wyd. WSP, Rzeszów 2000, rozdz. I s. 23-36 oraz rozdz. V s. 81-97. 3. Zachariasz A. L., <i>Antropotelizm Człowiek a sens istnienia</i> , wyd. UMCS, Lublin 1996, s. 23 – 33. 4. Nietzsche F., <i>Zmierzch bożyszcz czyli jak filozofuje się młotem</i> , przeł. S.	

- Wyrzykowski, Warszawa 1906, s. 13-56.
5. Nietzsche F., *Tako rzecze Zaratustra Książka dla wszystkich i dla nikogo*, przeł. W. Berent, wyd. Zysk i S-ka, Poznań 2000, s. 7-40.
 6. Kuderowicz Z., *Nietzsche*, wyd. Wiedza Powszechna, Warszawa 1976, s. 171-248.
 7. Nietzsche F., *Antychryst*, przeł. L. Staff, wyd. Zielona Sowa, Kraków 2003.
 8. Nietzsche F., *Wola mocy*, przeł. S. Frycz i K. Drzewiecki, Wyd Zielona Sowa, Kraków 2006.
 9. Heidegger M., *Powiedzenie Nietzschego „Bóg umarł”*, przeł. J. Gierasimiuk [w:] M. Heidegger, „Drogi lasu”, wyd. Fundacja Aletheia, Warszawa 1997.
 10. Dilthey W., *O istocie filozofii i inne pisma*, przeł. E. Paczkowska-Łagowska, wyd. PWN, Warszawa 1987, s. 9- 112; 113-175.
 11. W. Dilthey, *Budowa świata historycznego w naukach humanistycznych*, przeł. E. Paczkowska-Łagowska, Wyd. Słowo / Obraz Terytoria, Gdańsk 2004, s. 19-101; 171-212.
 12. Kuderowicz Z., *Dilthey*, wyd. Wiedza Powszechna, Warszawa 1987, (Wybór pism) s. 179-296.
 13. Bergson H. *Ewolucja twórcza*, przeł. F. Znaniecki, wyd. Książka i Wiedza, Warszawa 1957, s. 9-20, 50-54, 86-98, 124-131, 198-200, 232-238.
 14. Bergson H. *Dwa źródła moralności i religii*, tłum. P. Kostyło i K. Skorulski, wyd. Znak, Kraków 1993, rozdz. I s. 15-105, rozdz. III, s. 205-259.
 15. Freud Z., *Wstęp do psychoanalizy*, tłum. S. Kempnerówna, W. Znaniewicki, wyd. PWN, Warszawa 1997, s. 103-234.
 16. Freud. Z. *Kultura jako źródło cierpień*, tłum. J. Prokopiuk, wyd. KR, Warszawa 1992 (całość).
 17. Bakradze K., *Z dziejów filozofii współczesnej*, tłum. H. Zelnikowa, Warszawa 1964, s. 151-308.
 18. *Neokantyzm marburski i badeński*, [w:] L. Gawor, Z. Stachowski (red.), „Filozofia współczesna”, Bydgoszcz 2006, s. 51–68
 19. Cassirer E., *Esej o człowieku. Wstęp do filozofii kultury*, przeł. A. Staniewska, wyd. Czytelnik, Warszawa 1998 (całość).
 20. Cassirer E., *Krytyka rozumu jako krytyka kultury*, tłum. A. Kołodziej, [w:] Z. Kuderowicz, „Filozofia współczesna” t. II, Warszawa 1983.
 21. Buczyńska H., *Cassirer*, wyd. Wiedza Powszechna, Warszawa 1963, (wybór pism).
 22. Windelband W., *Historia a nauki przyrodnicze*, tłum. J. Wiziński, [w:] „Philosophon Agora” 1989 nr 1.
 23. Rickert H., *Podstawowy problem teorii poznania*, tłum. J. Wiziński, [w:] „Philosophon Agora” 1989 nr 1.
 24. Rickert H., *Uzasadnienie obiektywności*, tłum. J. Wiziński, [w:] „Philosophon Agora” 1989 nr 1.
 25. Natorp P.; *Filozofia* [w:] „Filozofia i socjologia XX wieku”, red. B. Baczeko, Warszawa 1965.
 26. Zachariasz A., *Wartości i kultura w filozofii Rickerta*, [w:] „Perspektywy historiofizyczne”, (red.) J. Litwin, Wrocław 1979, s. 187-198.
 27. Zachariasz A., *Wartości i ich dynamika a dzieje kultury europejskiej w myśli H. Rickerta*, (w:) „Historyczna dynamika wartości”, (red. Z.J. Czarnecki, S. Symotiuik),

Lublin 1990, s. 51-72

28. Husserl E., *Filozofia jako ścisła nauka*, tłum. W. Galewicz, wyd. Fundacja Aletheia, Warszawa 1992 (całość).

29. Husserl E., *Idea fenomenologii Pięć Wykładów*, przeł. J. Sidorek, PWN, 1990 s. 9-91.

30. Husserl. E. *Idee czystej fenomenologii i fenomenologicznej filozofii* - księga pierwsza, tłum. D. Gierulanka, PWN, 1975, część I rozdz. II *Błędy naturalistyczne* s. 56-94, część II rozdz. III *Dziedzina czystej świadomości*, s. 140-153.

31. Husserl E. *Kryzys nauk europejskich i fenomenologia transcendentna Wprowadzenie do filozofii fenomenologicznej*, przeł. S. Walczewska, PAT, Kraków 1987.

32. Wittgenstein L., *Trctatus logico-philosophicus*, przeł. B. Wolniewicz, wyd. PWN, Warszawa 1997.

33. Wittgenstein L., *Dociekania filozoficzne*, przeł. B. Wolniewicz, wyd. PWN, Warszawa 2000.

34. Scheler M., *Istota i formy sympatii*, tłum. A. Węgrzecki, PWN, Warszawa 1980, część B *Miłość i nienawiść* s. 228-319.

35. Scheler M., *Resentyment a moralność*, przeł. J. Garewicz, Czytelnik, Warszawa 1997.

36. Scheler M., *Pisma z antropologii filozoficznej i teorii wiedzy*, przeł. S. Czerniak i A. Węgrzecki, PWN, Warszawa 1987, s. 241-304, 320-384, 411-430.

37. Hartmann N., Systematyczna autoprezentacja, [w:] „Literatura na świecie” 1987, nr 4.

38. Galewicz W., N. Hartmann, wyd. Wiedza Powszechna, Warszawa 1987, (wybór pism).

39. Heidegger M., *Bycie i czas*, przeł. B. Baran, PWN, Warszawa 1994, s. 3-58, 74-89, 186-256, 256-278, 325-424.

40. Heidegger M., *Budować, mieszkać, myśleć*, tłum. K. Michalski, K. Pomian, M. Siemek, J. Tichner, K. Wolicki, Wyd. Czytelnik, Warszawa 1977.

41. Sartre J. P., *Egzystencjalizm jest humanizmem*, przeł. J. Krajewski, wy. Muza, Warszawa 1998 (całość).

42. Sartre J. P., *Byt i nicość*, przeł. J. Kiełbasa, P. Mróz, R. Abramciów, R. Rzyński, P. Matochleb, Wyd Zielona Sowa, Kraków 2007, Część pierwsza Problem Bytu i Nicości.

43. Jaspers K., *Filozofia egzystencji*, [w:] Jaspers K, „Filozofia egzystencji”, przeł. D. Lachowska i A. Wołkiewicz, PIW, Warszawa 1990.

44. Rudziński R. *Jaspers*, wyd. Wiedza Powszechna, Warszawa 1978 (wybór pism).

45. Jaspers K. *Rozum i egzystencja. Nietzsche a chrześcijaństwo*, PWN, Warszawa 1991.

46. Płużański T., *Mounier*, wyd. Wiedza Powszechna, Warszawa 1967 (wybór pism).

47. Mounier E., *Co to jest personalizizm*, Kraków 1990.

48. De Chardin T., *Moja wizja świata* [w:] T. de Chardin, „Moja wizja świata i inne pisma”, Instytut Wydawniczy PAX, Warszawa 1987.

49. Płużański T., Teilhard de Chardin, wyd. Wiedza Powszechna, Warszawa 1963, (wybór pism).

50. Krąpiec M., *Metafizyka*, Lublin 1984, s. 27-76.

51. James W., *Pragmatyzm*”, tłum. M. Szczubińska, Wyd. KR, Warszawa 1998, s. 65-91, 159-209.
52. Rorty R. *Filozofia a zwierciadło natury*, przeł. M. Szczubińska, wyd. Spacja, Warszawa 1994, s. 19-69, 119-191, 279-351.
53. Rorty R, *Przygodność, ironia i solidarność*; przeł. W. J. Popowski, wyd. Spacja, Warszawa 1996, s 19-107, 255-269.
54. Derrida J., *Biała mitologia. Metafora w tekście filozoficznym*, [w:] „Pamiętnik Literacki” LXXVII, 1986, z.3.

literatura uzupełniająca:

1. Nietzsche F., *Narodziny tragedii czyli hellenizm i pesymizm*, przeł. L. Staff, Wyd. Zielona Sowa, Kraków 2003.
2. Nietzsche F., *Poza dobrem i złem*, przeł. S. Wyrzykowski, Warszawa 1905.
3. Nietzsche F., *Wiedza radosna*, przeł. L. Staff, Warszawa 1907.
4. Kuderowicz Z., *Nietzsche*, wyd. Wiedza Powszechna, Warszawa 1976 s. 7- 175.
5. Przybysławski A. (red.), *Nietzsche 1900-2000*, Wyd. Aureus, Kraków 1997.
6. Zachariasz A. L., *Wilhelma Diltheya koncepcja hermeneutyki życia*, [w:] „Studia Filozoficzne”, 1984, nr 3.
7. Kuderowicz Z., *Wartość filozofii w rozumieniu Diltheya*, [w:] „Studia Filozoficzne”, 1964, nr 3.
8. Łempicki Z., *Wilhelm Dilthey*, [w:] Łempicki Z., „Studia z teorii literatury”, Warszawa 1966.
9. Zachariasz A. L., *Pojęcie ducha obiektywnego w filozofii W. Diltheya na tle myśli G.W. Hegla, H. Rickerta i N. Hartmanna*, {w:] „Studia Filozoficzne”, 8 (1984), s. 29-46.
10. Zachariasz A. L., *Wilhelma Diltheya koncepcja hermeneutyki życia*, „Studia filozoficzne”, 3 (1984), s. 151-169.
11. Zachariasz A. L., *Relatywizm epistemologiczny Wilhelma Diltheya*, [w:] *Zagadnienia historyzoficzne*, red. J. Litwin, Wrocław 1977, s. 145-179.
12. Bergson H., *Pamięć i życie*, przeł. A. Szczepińska, Wyd. PAX, Warszawa 1998.
13. Skarga B., *Czas i trwanie. Studia o Bergsonie*, Wyd. PWN, Warszawa 1982.
14. Wojnar I., *Bergson*, Wyd. Wiedza Powszechna, Warszawa 1985.
15. Kołakowski L. *Bergson*, Wyd. PWN, Warszawa 1997.
16. Freud Z., *Poza zasadą przyjemności*, przeł. J. Prokopiuk, Wyd. PWN, Warszawa 1994.
17. Freud Z. *Totem i tabu*, przeł. J. Prokopiuk, M. Poręba, Wyd. KR, Warszawa 1993.
18. Z. Rosińska, *Freud*, Wyd. Wiedza Powszechna, Warszawa 2002.
19. Z. Freud, *Wizerunek własny*, przeł. H. Zasłupin, Wyd. Recto, Warszawa 1990.
20. Bakradze K., *Z dziejów filozofii współczesnej*, tłum. H. Zelnikowa, Warszawa 1964, s. 151-308.
21. Cassirer E., *Esej o człowieku. Wstęp do filozofii kultury*, przeł. A. Staniewska, Wyd. Czytelnik, Warszawa 1998 (całość).
22. Cassirer E., *Krytyka rozumu jako krytyka kultury*, tłum. A. Kołodziej, [w:] Z. Kuderowicz, „Filozofia współczesna” t. II, Warszawa 1983.

23. Buczyńska H., *Cassirer*, Wyd. Wiedza Powszechna, Warszawa 1963, (wybór pism).
24. Windelband W., *Historia a nauki przyrodnicze*, tłum. J. Wiziński, [w:] „Philosophon Agora” 1989 nr 1.
25. Rickert H., *Podstawowy problem teorii poznania*, tłum. J. Wiziński, [w:] „Philosophon Agora” 1989 nr 1.
26. Rickert H., *Uzasadnienie obiektywności*, tłum. J. Wiziński, [w:] „Philosophon Agora” 1989 nr 1.
27. Natorp P.; *Filozofia* [w:] „Filozofia i socjologia XX wieku”, red. B. Baczek, Wyd. Wiedza Powszechna, Warszawa 1965.
28. Szyszkowska M., *Neokantyzm Filozofia społeczna wraz z filozofią prawa natury o zmiennej treści*, Wyd. Instytut Wydawniczy PAX, Warszawa 1970.
29. Trochimska-Kubacka B., *Neokantyzm*, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 1997.
30. Przyłębski A., *W poszukiwaniu królestwa filozofii. Z dziejów neokantyzmu badeńskiego*, Wyd. Naukowe UAM, Poznań 1993.
31. Noras A. J., *Kant a neokantyzm badeński i marburski*, Wyd. Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 200.
32. Szulakiewicz M., *Filozofia w Heidelbergu*, Wyd. WSP, Rzeszów 1995.
33. Przyłębski A. *Emila Laska logika filozofii*, Wyd. Nauk. UAM, Poznań 1990.
34. Świącicka K. *Husserl*, wyd. Wiedza Powszechna, Warszawa 1993.
35. Kołakowski L. *Husserl i poszukiwanie pewności*, Warszawa 1987.
36. Michalski K. *Logika i czas Próba analizy Husserlowskiej teorii sensu*, Wyd. PIW, Warszawa 1998.
37. Szewczyk J., *O fenomenologii Edmunda Husserla*, Wyd. Kolegium Otryckie oraz WPRN ZSP, Warszawa 1987.
38. Markiewicz B., *Filozofia i świat życia codziennego*, Wyd. Ossolineum, Wrocław 19981.
39. Sady W. *Wittgenstein: Życie i dzieło*, Wyd. Daimonion, Lublin 1993.
40. Wolniewicz B. *Wittgenstein*, Wyd. PWN, Warszawa 1963
41. Węgrzecki A., *Scheler*, Wyd. Wiedza Powszechna, Warszawa 1975.
42. Trębicki J. *Etyka Maxa Schelera. Przyczynek do ogólnej teorii wartości*, Wyd PWN, Warszawa 1973.
43. Hartmann N., *Jak w ogóle możliwa jest krytyczna ontologia? Przyczynek do ugruntowania ogólnej nauki o kategoriach*. Przeł. A. J. Noras. [w:] „Principia. Pisma koncepcyjne z filozofii i socjologii teoretycznej”. Tom 27-28. Kraków 2000, s. 7-63.
44. Hartmann N. *„Nowe drogi ontologii*. Przeł. L. Kopciuch, A. Mordka. Wyd. Rolewski, Toruń 1998.
45. Hartmann N., *Zarys metafizyki poznania*, Przeł. E. Drzazgowska, P. Piszczatowski. Wyd. IFiS PAN, Warszawa 2007.
46. Heidegger M., *Co zwie się myśleniem?*, przeł. J. Mizera, Wyd PWN, Warszawa-Wrocław 2000.
47. Heidegger M., *Kant a problem Metafizyki*, przeł. B. Baran, Wyd PWN Warszawa 1989.
48. Heidegger M., *Drogi lasu*, Przeł. J. Gierasimiuk, R. Marszałek, J. Mizera, J. Sidorek, K. Wolicki, Wyd. Fundacja Aletheia, Warszawa 1997.

49. Michalski K. *Heidegger i filozofia współczesna*, Wyd. PIW, Warszawa 1998.
50. Wodziński C., *Heidegger i problem zła*, Wyd. PIW, Warszawa 1994.
51. Gromczyński W., *Egzystencjalizm J. P. Sartre'a*, [w:] „Studia filozoficzne” 1979, nr 7.
52. Pomian K., *Sartre – filozof ludzkiej egzystencji*, [w:] „Filozofia i socjologia XX wieku”, t. 2, Warszawa 1965.
53. Kowalska M., *W poszukiwaniu straconej syntezy. Jean-Paul Sartre i paradygmaty filozoficznego myślenia*, Wydawnictwo Spacja, 1997.
54. Rudziński R. Jaspers, wyd. Wiedza Powszechna, Warszawa 1978, s. 7-169.
55. Płużański T., *Mounier*, wyd. Wiedza Powszechna, Warszawa 1967, s. 7-143.
56. Grant W., *Idea osoby w pismach E. Mouniera*, „Zeszyty Naukowe KUL” 1957.
57. Mrówczyński T., *Mouniera tragiczny optymizm*, [w:] „Filozofia i socjologia XX wieku”, red B. Baczek, Warszawa 1965.
58. Płużański T., *Emmanuel Mounier - twórca personalizmu*, [w:] Z. Kuderowicz , „Filozofia współczesna”, t. I, Warszawa 1983.
59. de Chardin T., *Pisma wybrane*, przeł. W. Sukiennicka i M. Tazbir, Wyd Instytut Wydawniczy PAX, Warszawa 1967.
60. Bocheński J. M., *ABC tomizmu*, „Znak” (5) 1950.
61. Gogacz M., *Współczesne interpretacje tomizmu*, „Znak” (15) 1963.
62. Stępień B., *Neotomizm*, [w:] B. Stępień, „Wstęp do filozofii”, wyd. Towarzystwo Naukowe KUL, Lublin 1989.
63. James W., *Znaczenie prawdy. Ciąg dalszy pragmatyzmu*, przeł. M. Szczubiałka, Wyd. KR. Warszawa 2000.
64. Putnam H., *Pragmatyzm. Pytania otwarte*, przeł. B. Chwedeńczuk, wyd. Aletheia, Warszawa 1999.
65. Rorty R., *Konsekwencje pragmatyzmu Eseje z lat 1972-1980*, przeł. C. Karkowski, Wyd. IfiS PAN, Warszawa 1998.
66. *Habermas, Rorty, Kołakowski: stan filozofii współczesnej*, przeł. J. Niżnik, Wyd. IFiS PAN, Warszawa 1996.
67. Szahaj A., *Ironia i miłość. Neopragmatyzm Richarda Rorty'ego w kontekście sporu o postmodernizm*, Fundacja na Rzecz Nauki Polskiej, Wrocław 1995.
68. Kwiek M., *Rorty i Lyotard. W labiryntach postmoderny*, Wyd. Nauk. IF UAM, Poznań 1994.
69. Żardecka-Nowak M. *Wspólnota i ironia. Richard Rorty i jego wizja społeczeństwa liberalnego*, Wyd. KUL, Lublin 2003.
70. Derrida J., *O gramatologii*, przeł. Bogdan Banasiak, Wydawnictwo KR, Warszawa 1999
71. Derrida J., *Marginesy filozofii*, przeł. Adam Dziadek, Janusz Margański, Paweł Pieniążek, Wydawnictwo KR, Warszawa 2002.
72. Derrida J., *Pismo i różnica*, przeł. Krzysztof Kłosiński, Wydawnictwo KR, Warszawa 2004.

Podpis koordynatora przedmiotu	
Podpis kierownika jednostki	